

Před 160 lety: Bitva u Hradce. Největší polní bitva na území českých zemí a válka roku 1866

3.7.2026 - | Vojenský historický ústav Praha

Dne 3. července roku 1866 se východně od pevnosti Hradec Králové střetla vojska Rakouského císařství a Saského království na jedné straně a Pruského království na straně druhé v největší polní bitvě, jaká kdy na našem území proběhla.

Bojovalo v ní téměř 440 000 vojáků mnoha různých národností a přes počáteční rakouský úspěch, který představovalo zastavení postupu 1. pruské armády, skončila drtivým vítězstvím Pruska. Následný ústup Rakušanů až na obrannou linii Dunaje a politická neochota císaře Františka Josefa I. pokračovat ve válce po jejím neúspěšném začátku vedly k podepsání pražského míru, kterým se Rakousko vzdalo členství v Německém spolku a prakticky přenechalo vůdčí postavení Prusku, což byl důležitý předpoklad ke sjednocení Německa.

Bitva u Hradce Králové, podobně jako celé polní tažení roku 1866 v Čechách, na Moravě i ve Slezsku, se těší značné popularitě a patří v naší historiografii mezi poměrně dobře zmapovaná témata. Po sérii bitev, které byly na našem území svedeny, zůstala také řada pomníků, vojenských pietních míst a válečných hrobů, které již patří k neodmyslitelnému koloritu našich bojišť této války. O tyto památky se stará jak Ministerstvo obrany ČR, tak rozsáhlá dobrovolnická organizace Komitétu pro udržování památek z války roku 1866, která vychází z původních dobrovolnické organizace založené i veterány bitvy nedlouho po samotném konfliktu. **Prusko-rakouská válka roku 1866 tak zaujímá v našich vojenských dějinách velmi výjimečné postavení.**

Předovky nebo zadovky? Legenda nebo skutečnost?

Přestože patří tento konflikt mezi obecně známé, stále se kolem něho objevuje řada legend, které se daří uvádět na pravou míru jen velmi zvolna. Mezi ně patří například již tradiční připisování pruských úspěchů nasazení zezadu nabíjené pěchotní pušky systému Dreyse vzor 1841. Tento technický prvek jistě sehrál významnou roli v pruských vítězstvích, podstatnější než samotná zbraň byla ale taktika nasazení pěchoty, která maximalizovala výhody použití právě této pušky, a naopak na rakouské straně neschopnost přizpůsobit vlastní taktiku tomu, aby byly využity výhody rakouských předovek systému Lorenz vzor 1854 a umněšeny výhody zadovek.

Byla bitva u Střezetic největší jezdeckou bitvou u nás?

Taktéž jezdecká bitva u Střezetic (součást bitvy u Hradce Králové) bývá dosud označována za největší jezdeckou bitvu na našem území, neboť se v ní střetlo až 10 000 jezdců. Výzkumy předchozích let nicméně ukázaly na skutečnost, že přestože šlo o opravdu velkou jezdeckou srážku, v počátku sedmileté války, v bitvě u Lovosic 1. října 1756, bylo pravděpodobně nasazeno až dvojnásobné množství jezdeckta a to přesto, že celkové počty zúčastněných armád (také rakouské a pruské) byly výrazně nižší.

- [Pravděpodobně největší jezdecká bitva na území České republiky \(1. část\)](#)
- [Pravděpodobně největší jezdecká bitva na území České republiky \(2. část\)](#)

Nejen prusko-rakouská válka, bojovali v ní vojáci mnoha národností

V neposlední řadě je třeba připomenout, že válka roku 1866 nebyla zdaleka jen prusko-rakouská, či jak bývala označována v německé historiografii jako válka Němců s Němci. Jak v pruské, tak v rakouské armádě bojovala i řada dalších národností, včetně Čechů, Moravanů, Slezanů, Poláků, Slováků, Rakušanů, Maďarů, Ukrajinců, Rusínů, Chorvatů, Srbů či Italů. Boje neprobíhaly jen na území českých zemí, ale také na území dnešního Německa, kde operovala pruská „Mohanská“ armáda proti rakouským spojencům - Hannoveranům, Bavorům, Württemberčanům atd., a na tomto bojišti byly nasazeny také rakouské jednotky včetně těch, které byly odváděny v českých zemích. V neposlední řadě nelze opominout ani jižní bojiště války, neboť spojencem Pruska bylo Italské království, které chtělo získat na úkor Rakouska území Benátska a jižních Tyrol. Proto řada českých jednotek bojovala v severní Itálii, kde si vysloužila značné uznání, a rodáky z našich zemí bychom našli i v řadách rakouského námořnictva, které v této válce zvítězilo v bitvě u ostrova Vis, v největší bitvě pancéřovaných lodí (ironcladů) v dějinách.

[Zdeněk Munzar](#)

Bitvě u Hradce se věnuje také část II. expozice Armádního muzea Žižkov. Přijďte se do ní podívat. Nahlédnout, co vás čeká, můžete v textu: [Průvodce expozicemi Armádního muzea Žižkov, část druhá. Od roku 1740 do vypuknutí první světové války](#)

<https://www.vhu.cz/pred-160-lety-bitva-u-hradce-nejvetsi-polni-bitva-na-uzemi-ceskych-zemi-a-valka-oku-1866>